

Norske soroptimister 10 år i Moldova 2004 – 2014

Moldovaprojektet – det er blitt et begrep hos oss soroptimister. Det som begynte med ett konkret prosjekt i 2004, har vokst og utviklet seg så mye, at det nå nesten er vanskelig å huske alt sammen!

I løpet av disse ti årene har vi har opplevd og erfart så mye, at det er også er vanskelig å velge hvilke historier og begivenheter vi skal ta med i denne oversikten.

Jeg har her forsøkt, på Moldova-komiteens vegne, å lage en oppsummering på hva soroptimistene har vært engasjert med i Moldova fra 2004 til 2014.

INNHold:

- Litt om Moldova
- Anti-trafficking konferanse 2004
- Fokus og NRKs TV-aksjon “Drømmefangeren” 2005
- Det store anti-trafficking prosjektet 2006 – 2014:
 - Hovedmål og målgrupper
 - Hva er ‘Life-Skill Education’
 - Hvorfor valgte vi Moldova
 - Temaer og aktiviteter
 - Resultater, samarbeidspartnere, økonomi
- Andre prosjekter:
 - Mature union og Moldova-komiteen
 - Nye klubber i Moldova
 - Bidragstere
- Turer til Moldova
- Fortelling fra en reisende: etter mer enn 16 turer til Moldova av Liv Handeland

Litt om Moldova

Først vil vi fortelle litt om Moldova for å bli bedre kjent med landet som for mange i utgangspunktet var helt ukjent.

Moldova er et jordbruksland i Øst Europa, og grenser til Romania og Ukraina. Det minste og tettest befolkede av de tidligere østblokklandene.

Folketall:	4,3 millioner*	Areal:	33700 km ²	Folketetthet:	130 pr.km ²
(Norge:	5,1 millioner	Norge:	323758 km ²	Norge:	13 pr.km ²)
Hovedstad:	Chisinau				
Religion:	Ortodoks (russisk ortodoks og rumensk ortodoks)				
Språk:	Moldovsk, som i realiteten er rumensk. Russisk.				

*Folketall: 4,3 millioner, men man antar at ca. 1 million mennesker har forlatt landet, de fleste illegalt.

Moldova er Europas fattigste land. BNP per capita Moldova 694 USD (Norge 63 960 USD). (Tall fra 2014.)

Det opprinnelige navnet av landet var Bogdania etter prins Bogdan som grunnla landet i **1349**. Ștefan cel Mare (Stefan den store) var fyrste av Moldavia fra 1457 til 1504. Det historiske fyrstedømmet Moldavia omfattet både den nåværende region Moldova i det nåværende Romania, og territoriet som etter andre verdenskrig ble avstått til Sovjetunionen og nå utgjør republikken Moldova.

Navnet Moldova (Moldovia) kommer fra ordene molta = mange og dava = by, festning. (NB! Det finnes flere teorier.)

Landet omfatter mesteparten av det historiske landskapet Bessarabia. Bessarabia er navnet som Russland brukte for den østlige delen av områdene kjent som dagens Moldova, da de okkuperte Bessarabia i **1812**.

I **1917** ble Bessarabia en selvstendig stat etter den russiske revolusjonen, men ble forent med Romania i **1918** etter 1. verdenskrig. Selvstendig stat siden **1991**.

Ștefan cel Mare

Transnistria er en region som i følge FN tilhører Moldova, men opererer som en selvstendig stat. Transnistria består av en lang og smal landstripe på østsiden av elven Nistru. Transnistria er i dag en republikk som ikke er anerkjent av noe annet land enn de internasjonalt ikke anerkjente statene Abkhasia og Sør-Ossetia. De har sin egen regjering, parlament, militær, politi, og postsystem. De har sin egen grunnlov, nasjonalsang, flagg og våpenskjold. Mye av Moldovas industri lå nettopp i Transnistria, og tapet av denne regionen har rammet Moldova hardt økonomisk. Etter en kort krig i 1992, ble en våpenhvileavtale underskrevet av Russlands president Boris Jeltsin og Moldovas president Snegur, og Russland plasserte fredsbevarende styrker i Transnistria. Det er opprettet en sikkerhetssone mellom Moldova og Transnistria. Hovedstaden er Tiraspol.

Kontraster

Hovedstaden:

Landsbygda:

Kontraster

Anti-trafficking konferanse 2004

Første gang norske soroptimister – representanter fra Tønsberg klubben, reiste til Moldova var i 2003 for å besøke den eneste klubb på denne tiden som holdt til i hovedstaden Chisinau. Blant alle andre inntrykk ble det også raskt klart at 'Trafficking in human beings' var et enormt problem. Som resultat av samarbeid mellom soroptimistene fra Norge og Moldova ble det arrangert en internasjonal konferanse under tittelen 'Women trafficking; counteraction and prevention'. Konferansen ble holdt i Chisinau 7. – 9. oktober 2004 og representanter fra 12 europeiske land samt USA deltok. De norske soroptimistene fikk penger fra Utenriksdepartementet og soroptimisten fra Chisinau sto for det faglige innholdet.

Resultatet fra konferansen var en resolusjon og appell som ble sendt til statsoverhodene i flere land.

Norgesunionen ble tildelt den internasjonale 'Best Practice' prisen for denne konferansen og sendte spesielle gratulasjoner til klubbene i Tønsberg, Holmestrand og Chisinau.

Gratulerer til Tønsberg, Holmestrand og alle sammen!

Konferansen om menneskehandel i Moldova fikk SI/E "Best Practice" pris.

På styremøte i Soroptimist International i Denver, Colorado i august i år, ble det valgt ett prosjekt for hvert programområde i føderasjonene som ble bæret med et såkalt "Best Practice" pris. For programområdet "Menneskerettigheter/ kvinnens stilling", SI/E, vant SI Chisinau, Moldova i samarbeid med Norgesunionen for konferansen "Trafficking in Women; Counteraction and Prevention".

Soroptimist International sender sine gratulasjoner til soroptimistene i Chisinau, Moldova, og Norgesunionen for bevisstgjøring, formidling og handling i forbindelse med prosjektet.

TV aksjonen 2005

I 2005 ble TV aksjonen på NRK tildelt FOKUS som hadde valgt som tema 'Drømmefanger'. SI Norge fikk den nest største pengestøtte for prosjektet "Håpet er en våken drøm – et anstendig liv for unge kvinner i Moldova.

Det store anti-trafficking prosjektet 2006 – 2013

Prosjektet skulle vare i tre år – 2006 - 2008, men vi fikk penger fra FOKUS til å drive prosjektet frem til mars 2009. Etter det bidro Soroptimist International med penger fra '10-desember appellet' samlet blant soroptimister over hele verden. Det siste skoleåret ble sponset av Norgesunionen.

Hovedmål, målgrupper og aktiviteter var like gjennom disse årene.

2006 – 2009	–	<i>Hope is a wakening dream – a decent life for young women in Moldova</i>
økonomisk støtte fra Fokus
2009 – 2013	–	<i>Hopes and Dreams for everyone</i>
økonomisk støtte fra SI
2013 – 2014	–	<i>Educating for the future</i>
økonomisk støtte fra Norgesunionen

Utviklingsmål på overordnet nivå

Overordnet mål har vært å hindre at unge jenter i Moldova blir offer for kynisk menneskehandel. Vi ønsket å utvikle bærekraftige levekår for vår målgruppe for å skape forståelse for at det finnes et alternativ til å reise utenlands for å søke lykken.

Målgrupper:

Som målgruppe valgte vi unge jenter i alderen 13 til 18 år som bor eller har bodd på internatskoler og ikke hadde foreldretilsyn av forskjellige årsaker:

- familien var svært fattig og kan ikke ta seg av dem
- vold i familien
- stort alkoholmisbruk i familien
- mor og/eller far har reist til utlandet

Målgruppen er delt i to:

Gruppe 1 er jenter i alderen 13-16 år som går på skole og bor på internat.

Gruppe 2 er jenter i alderen 16-18 år som ikke lenger har botilbud etter avsluttet skolegang.

Gruppe 1 (13-16 år)

inntil 90 jenter pr. år får kurstilbud og oppfølging:

- 'Life-Skill Education' (livsmestring)
- meningsfylte fritidsaktiviteter
- trygt sosialt miljø
- oppmuntring til videre utdanning

Gruppe 2 (16-18 år)

inntil 30 jenter pr. år får bostøtte og stipender til å fullføre utdanning utover grunnskolenivå:

- yrkesrettet utdanning
- sørge for underhold i en overgangsfase
- hjelpe til å forsterke sosialt miljø og familierelasjoner
- hindre generell utvandring og tømning av landsbyer

Hva er 'Life-Skill Education'

'Life-Skill Education' – utviklings program for å forebygge sosiale problemer og arbeid for god sosial integrasjon.

På internatskolene har elevene få eller ingen personlige eiendeler, og alt blir tilrettelagt og bestemt for dem. Det bor mange på hvert rom, og de hygieniske forholdene er svært dårlige. Elevene har bare i begrenset grad egne klær og sko. Fordi elevene ikke er vant til å ta egne avgjørelser på noe felt, er det et sjokk for dem når de som 16åringer må forlate skolen, og det ikke lenger er noen som tar seg av dem.

'Life-Skill Education' tar for seg temaer som yrkesveiledning, helse, seksualundervisning, menneskerettigheter, vold i hjemmet, forhold til offentlige kontorer med mer. Man lærer å ta ansvar for seg selv, og å ta egne valg. Mange ting som er selvfølgelige for oss, må læres: Hvor og hvordan lage mat, kjøpe og stelle klær, hva trenger man av toalettartikler, personlig hygiene, ta bussen, få egne identitetspapirer, søke jobb, skrive CV, pengeforbruk og budsjettering osv.

Kursene holdes utenfor skolene fordi det er svært sjelden elevene får komme andre steder, og det er en del av læringen å oppleve noe utenfor internatskolene.

Store deler av programmet 'Life-Skill Education' er blitt implementert i skoleundervisningen!

Hvorfor valgte vi Moldova

Moldova er Europas fattigste land. Derfor er innbyggerne i Moldova spesielt utsatt for menneskehandel. Blant de mest utsatte er unge jenter som bor på internatskoler. Ved fylte 16 år må de forlate internatskolene og ingen har ansvar for dem lenger. De har kanskje ingen steder å bo, og er derfor et lett bytte for kyniske menneskehandlere.

Norgesunionen har, i motsetning til de fleste organisasjoner som arbeider med problematikken, valgt å forebygge menneskehandel i stedet for å rehabilitere. Ofre for menneskehandel er ofte så traumatisert, at det krever enorme resurser å føre dem tilbake til et normalt liv – hvis det i det hele tatt kan lykkes. Moldova er kilde nummer en for menneskehandel i Europa.

Vi tok sikte på å fange opp denne utsatte gruppen ved å gi informasjon om farene ved trafficking, muligheter for utdanning, et sted å bo, jobbmuligheter og en økonomi som setter dem i stand til å opprettholde en anstendig levestandard i kjente omgivelser. Vi ønsket å skape endringsagenter som kan være gode forbilder i lokalmiljøet og på den måten skape positive ringvirkninger. Prosjektet kan brukes som en modell som lett kan overføres til andre skoler.

Det er 68 internatskoler i Moldova. Vi har valgt ut tre skoler nord i landet som er anbefalt av IOM (International Organization for Migration) og vår søsterklubb i Moldova. De har den nødvendige lokalkunnskap, og de har pekt på at området er særlig utsatt for trafficking.

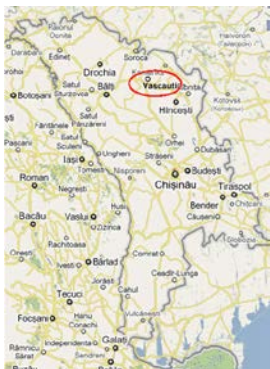

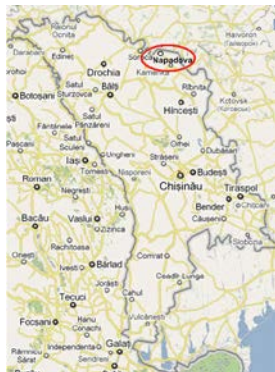
Internatskolen i Falesti

Internatskolen i Vascauti

Internatskolen i Napadova

Temaer og aktiviteter

Målgruppe 1: 13-16 år

Første runde :

- 'Life-Skill Education'
- faglig integrering
- penger og tidsstyring
- bruk av tjenester i lokalsamfunn
- ta vare på losji og personlige ting
- skole / faglig orientering
- karriereutvikling

Andre runde :

- Effektive beslutningsprosesser ;
- Analyse av yrker (fordeler og ulemper, risiko knyttet til yrket)
- Personlig budsjettstyring
- Hvordan velge en utdanningsinstitusjon
- Viktigheten og hensikten med dokumenter utstedt på forskjellige stadier i livet (identifikasjon , utdanningsnivå , osv.)
- Helse og personlig sikkerhet
- Utarbeidelse av søknad om opptak
- Møter med representanter for visse institusjoner og frivillige organisasjoner som yter tjenester for barn fra risikogruppene, særlig i etterutdanning
- Møter med tidligere boarding school nyutdannede
- Sysselsetting

Hobby og fritidsaktiviteter

- For de tre skolene ble det skaffet instruktører og materialer for å aktivisere elevene etter skoletid med håndarbeid som søm, broderi, tegning og maling, teater, dans og sang
- Som resultat av hobby aktivitetene er det organisert utstillinger, forestillinger, flere av arbeidene ble solgt og inntektene gikk til jentene.

Gruppe 1: 13 – 16 år

Temaer og aktiviteter

Målgruppe 2: 16-18 år videreutdanning

Prosjektdeltakeren får støtte til skole/yrkesvalg, og til søke prosessen. Noen går på yrkesskoler med fag som frisør, skredder, kokk, konditor, mens andre går på college og utdanner seg til sosialarbeidere, gymnastikk lærer, sykepleier, barnehagelærere, politi, journalist.

Prosjektdeltakerne får bostøtte, og har pusset opp rommene og utstyrt dem med nødvendige ting. De lærer budsjettering og fører regnskap over utgiftene sine. Helsesjekk inngår i programmet.

Gjennom prosjektet er det utdannet 9 sosialarbeider, som er til uvurderlig støtte for prosjektdeltakerne. De har jevnlig tilsyn med jentene, og fungerer mer eller mindre som en morsfigur, og jentene har stor tillit til dem.

Alle som deltok i prosjektet fikk støtte til:

- Rom på student internat
- Nødvendige møbler og utstyr til rommene
- Sengetøy og kjøkkenutstyr
- Skolemateriell
- Toalettsaker (kosmetikk - såper, tannkrem, sjampo, osv.)
- Klær
- Lommepenger

I tillegg får alle prosjektdeltakerne fortsatt 'Life-Skill Education':

- Personlig hygiene
- Matlaging
- Velge et yrke i henhold til personlige evner, kunnskap og kvalifisering
- Tidsstyring
- Opplæring i bruk av elektriske husholdningsapparater
- Hvordan benytte seg av statlig tjenester
- Styre egne penger og prioritere utgifter
- Husholdning
- Engasjement i faglige aktiviteter
- Organisere fritid
- Familielivet

Fritidsaktiviteter

- Sport, språkkurs, kjøretimer, etc.
- Tilrettelegging av seminarer for sine jevnaldrende (rettigheter og borgerplikter, forebygging av menneskehandel og annen sosial risiko, sunn livsstil osv.)
- Besøk i ulike samfunnsinstitusjoner (postkontor, poliklinikker, ungdomssentre, butikker, markedsplasser, bibliotek)

Gruppe 2: 16 – 18 år

2009 -2013 Hopes and Dreams for everyone

Etter avsluttet samarbeid med Fokus, ble prosjektet evaluert av en uavhengige partner i Moldova, som konkluderte med at resultatene var meget positive og anbefaling om å fortsette dette arbeidet.

Fra 2009 ble prosjektet finansiert av midler fra SI presidentens «10. desember appellen 2009». Soroptimister fra hele verden bidro.

Prosjektet fortsatte med samme innhold, den eneste forskjellen var at vi også inkluderte gutter i prosjektet og navnet ble endret til «Hopes and Dreams for everyone».

2013-1014 Educating for the future

I fortsettelsen av prosjektet «Hopes and dreams for everyone», som ble avsluttet juni 2013, ble et nytt 1-årig prosjekt startet for skoleåret 2013/2014. «Educating for the future». Dette prosjektet gikk ut på å støtte tidligere deltakere fra «Hopes and dreams for everyone» i integreringsprosessen til det «virkelige liv».

Deltakerne fikk hjelp til å skaffe seg kunnskap om offentlige hjelpeordninger og rettigheter. De som nettopp hadde startet i arbeidslivet, fikk oppfølging og støtte til å klare sine forpliktelser.

Deltakere, som var interessert i å starte egen business, for eksempel egen frisørsalong eller lignende, fikk opplæring og informasjon om mulige støtteordninger.

10 jenter og gutter fikk støtte til videreutdanning utover de tre årene de fikk gjennom «Hopes and dreams for everyone».

Resultater

Resultater for de seks årene 2006-2012:

Gruppe 1 (13-16 år) – mer enn 250 jenter og gutter har deltatt.

Gruppe 2 (16-18 år) – totalt 99 deltakere (86 jenter og 13 gutter) frem til juni 2012.

Fremdeles i prosjektet	16	
Deltatt i prosjektet	83	
Av de 83 som er ferdig:		
Frafall	13	15%
Studerer videre	33	41%
I arbeid	19	23%
Søker jobb	10	12%
Svangerskapspermisjon	8	9%

Gjennom prosjektet er det utdannet 9 sosialarbeider, som er til uvurderlig støtte for prosjektdeltakerne. De har jevnlig tilsyn med jentene, og fungerer mer eller mindre som en morsfigur, og jentene har stor tillit til dem. Sosialarbeiderne har hatt en meget viktig jobb gjennom å støtte og veilede studentene, slik at de bedre har kunnet forberede seg på at de må ta ansvar for egne liv. 4 sosialarbeidere som er ansatt i prosjektet, har på frivillig basis fortsatt å holde kontakten med tidligere prosjektdeltakere, slik at det har vært mulig å sette in hjelpetiltak om nødvendig.

Samarbeidspartnere

IOM – International Organisation for Migration (Flyktningrådet)

Internasjonal organisasjon i migrasjonsfeltet og samarbeider tett med statlige, mellomstatlige og frivillige samarbeidspartnere. Med 125 medlemsland, 2030 aktive prosjekter, 6690 driftspersonell og 440 felt steder IOM fremmer trygg og orden migrasjon til fordel for alle. I Moldova siden 2001.

CRIC - Child Rights Information Center is a non-governmental, independent and non-political organization, founded in 1998. CRIC's mission is to contribute to the implementation of the UN Convention on the Rights of the Child in Moldova by spreading the information and by supporting children's participation initiatives.

Prosjekt økonomi

2006 – 2008	\$ 315 400	ca 1 900 000	NOK
2009 – 2010	\$ 182 600	ca 1 100 000	NOK
2010 – 2011	\$ 147 400	ca 885 000	NOK
2011 – 2012	\$ 69 000	ca 414 000	NOK
2012 – 2013	\$ 58 800	ca 350 000	NOK
2013 – 2014	\$ 24 000	ca 144 000	NOK
Total	\$ 797 200	ca 4 783 000	NOK

Andre prosjekter i Moldova

Prosjektet har gjennom foredragsvirksomhet og presseoppslag bidratt til bedre kjennskap til Moldova både i Norge og i hele organisasjonen Soroptimist International.

Flere og flere norske klubber begynte å samarbeide med soroptimister i Moldova og mange store og små prosjekter ble satt i gang.

Som et direkte resultat av prosjektet er det startet flere nye soroptimistklubber i Moldova, og flere norske klubber har bidratt til store og små prosjekter i Moldova. Samarbeidet med soroptimistene i Moldova er meget godt.

Moldova har kun 'single clubs', ingen union. For å hjelpe dem med samarbeid på landsbasis har vi arrangert foreløpig 3 'Landsmøter'. Soroptimistene i Moldova har fått støtte for reise og arrangement og vi har delt erfaringer og kunnskap om soroptimistlivet, prosjekter, hvordan drive klubbene og mye, mye mer.

Noen få eksempler på store og små prosjekter – direkte samarbeid mellom klubber:

- Rehabilitering av barnehager i landsbyen Tataresti, Ucrainca og Frumusica
- Tannlegeutstyr
- Brønnrensing
- "Life-Skill Education" kurs for skoleungdom i landsbyer
- Klær og utstyr til barn, unge og eldre
- Sengetøy til flom-ofre i Edinet
- Leirskole i sommerferien
- Selv-produserte bunader
- Sko til pasienter på psykiatrisk klinikk
- Øyeoperasjon
- Støtte til utdanning for ung pike
- Engelsk kurs for soroptimister (i alle klubber i Moldova)
- "Life Straw Family" (vannrenningsprosjekt)

Barnehager:

Rensing av brønner:

Mature union

Norgesunionen er utnevnt av Europaføderasjonen til å samarbeide med klubbene i Moldova i dette programmet. Hovedformålet er definert i Guidelines for Mentoring-program Mature Unions/Single Clubs:

"The idea is to strengthen unions in our federation. By twinning together mature and single clubs that will one day become a young union will benefit all. The single clubs will become stronger and more effective Soroptimists and will learn how to work better together and by taking on the responsibility to mentor and guide the mature union will become even stronger."

Samarbeidet er allerede i gang og følgende aksjonsliste ble enstemmig vedtatt av soroptimister fra både Norge og Moldova:

Resolution

from the round-table conference,

28th of March 2009 in Chisinau, Moldova

The participants, representing SI Union of Norway and SI Single Clubs of Chisinau, Edinet, and Causeni, Moldova agreed unanimously on the following actions:

1. The single clubs in Moldova will have the possibility to work with different clubs in Norway. Once a month the clubs will exchange letters (e-mail) telling each other about the meetings, activities and any other events.
2. Once a year the clubs in Norway and Moldova will try to visit each other, it may be smaller or bigger groups whatever it is possible.
3. Once every other year (next time in 2011) the clubs will arrange a round-table conference for all soroptimists in Moldova and as many visitors from Norway as possible.
4. The clubs in Moldova will work to create friendship links in order to increase their connections with other European clubs.
5. The clubs in Moldova, with the support of the clubs in Norway, will work to create more SI clubs in Moldova. The main goal is to create a SI Union of Moldova.

Moldovakomiteen

Unionstyret i Norgesunionens har oppnevnt en Moldova komité, som skal være bindeledd mellom Unionsstyret og klubbene i Moldova. I Unionsstyret er 3. visepresident komiteens kontaktperson.

Moldovakomiteen arbeider med:

- Bindeledd mellom soroptimister Norgesunionen / Moldova
- Koordinere støtten til prosjekt fra Norge til Moldova
- Arrangere studieturer til Moldova .
- Arrangere informasjonsmøter om Soroptimist International for soroptimister fra alle klubbene i Moldova
- Administrere „Hopes and Dreams for Everyone“

Moldovakomiteen har formidlet mange kontakter mellom norske / utenlandske klubber og de moldovske klubbene. Utdanning og rent vann er oftest tema. Disse prosjektene blir rapportert fra den enkelte klubb.

Moldovakomiteen har viktig og nyttig kontakt med andre norske organisasjoner som arbeider i Moldova.

Moldovagruppen er bindeledd mellom Norgesunionens styre /norske klubber og soroptimistene i Moldova, og har tett kontakt med de 5 klubbene i Moldova.

Moldovakomiteens medlemmer har holdt flere foredrag i klubber og andre organisasjoner om soroptimistenes engasjement i Moldova.

Det store prosjektet „Hopes and Dreams for Everyone“ ble også presentert internasjonalt:

- i 2008 i Cape Town, Sør Afrika på en stor anti-trafficking konferanse
- i 2012 i FN, New York på den 56. sesjon av ‘Commission on the Status of Women’

I de ti årene 2005 – 2014 besto Moldovakomiteen av:

Liv Handeland

Britt FUSDahl

Galina Guran

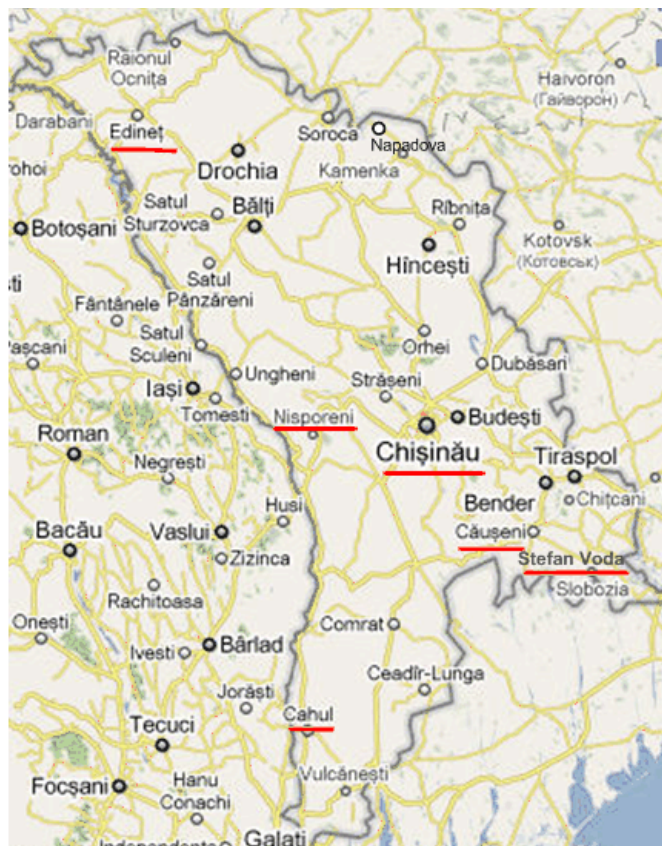

(Denne rapporten er ført i pennen av Galina Guran.)

SI klubber i Moldova:

SI klubb	År	Gudmorklubb/ vennskapsklubb
Chisinau	2000	Tønsberg
Edinet	2007	Sandefjord
Causeni	2008	Holmestrand
Cahul	2011	Molde
Nisporeni	2013	Rygge, Follo
StefanVoda	2015	Larvik

Bidragstyttere

I perioden 01.10.2005 til 01.03.2014

Totalt 36 norske soroptimistklubber, 8 firmaer og 11 private personer har bidratt til Norgesunionens arbeid i Moldova, I tillegg har flere klubber bidratt til betydelige prosjekter uten at bistanden og pengeoverføringene har gått gjennom Norgesunionens Moldovakonto Støtte til flere vannprosjekt kommer i tillegg, men er rapportert via «Vannambassadørens» konto og rapport.

Økonomisk oversikt av bidragene overført Norgesunionens Moldovakonto per år:

2006	12 200
2007	66 650
2008	49 742
2009	78 376
2010	51 428
2011	98 045
2012	95 539
2013	61 871
2014	60 214

**totalt
NOK 574 065**

Turer til Moldova

Moldovakomiteen og andre soroptimister besøkte Moldova 1-2 ganger i året for å følge opp prosjektene og holde kontakt med moldovske soroptimister. I tillegg ble det arrangerer turer med større grupper for alle soroptimister som ville ble bedre kjent med Moldova. På hver av turene besøkte vi flere byer, minst to av prosjektene forberedte og chartret nye klubber.

Her er noen eksempler:

2006	oktober	26 deltakere	Edinet forberedelser ny klubb, Napadova, Vascauti,. Tataresti, Milesti, Chimislia
2007	juni	10 deltakere	Edinet ny klubb, Cimişlia
2008	mai	5 deltakere	Causeni forberedelser ny klubb
2008	oktober	9 deltakere	Causeni ny klubb, prosjektbesøk
2009	mars	6 deltakere	'Landsmøte'
2010	mars	24 deltakere	Napadova, Soroca, Balti, Edinet, 10-års jubileum Chisinau
2010	oktober	12 deltakere	Casanesti, Tataresti, Cahul forberedelser ny klubb, Ucrainca, Causeni
2011	mars	12 deltakere	Cahul ny klubb
2011	oktober	8 deltakere	'Landsmøte'
2012	oktober	28 deltakere	Nisporeni forberedelser ny klubb, Edinet – 5-års jubileum
2013	april	36 deltakere	Nisporeni ny klubb, Causeni
2014	oktober	23 deltakere	'Landsmøte', Frumusica, Stefan Voda forberedelser ny klubb

Deltakere på turene som vi arrangerte kom fra:

Arendal-Grimstad, Bergen, Drammen, Follo, Harstad, Haugesund, Holmestrand, Jæren, Kongsberg, Kristiansand Øst, Larvik, Molde, Moss, Oslo2, Rygge, Sandefjord, Sarpsborg, Sortland, Stavanger, Steinkjer, Strand, Svolvær, Tønsberg.

Belgia, Bulgaria, Danmark, Frankrike, Holland, Italia, Romania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Israel, USA, Østerrike.

Business ...

Alle klubbene i Moldova samlet

Chartring av klubben i Edinet

Vannambassadøren demonstrerer 'Life straw'

Chartring av klubben i Causeni

Signering av ny samarbeidsavtale

Chartring av klubben i Cahul

Soroptimistfamilien i Moldova vokser

Chartring av klubben i Nisporeni

and pleasure ...

Piknik ved elven Dnestr

På besøk i Edinet

Vi lærer å lage moldovsk mat

Blomstermarkedet

Over alt er vi ønsket velkommen ved bordet

I hagen hos familien til en soroptimist

Velkomst på moldovsk med brød og salt

På hotell Luna i Chisinau

Fortelling fra en reisende (etter mer enn 16 turer til Moldova) av Liv Handeland, mai 2013

Første gang jeg reiste til Moldova var i oktober 2003. Vi fløy via Praha, og det var få fly inn til Chisinau. Flyet var veldig gammelt (twin otter), og selv om jeg ble oppgradert til første klasse, holdt jeg på å brenne hull i støvletten under sete, mens jakka frøs fast til vinduet. Flyplassen i Chisinau var veldig gammeldags og sovjetisk, og vi måtte kjøpe visum. Det var nesten ingen flyankomster og allikevel tok det veldig lang tid å komme gjennom tollen, men vi ble møtt av 3 strålende blide soroptimister med blomster og velkomstskyss på alle kinn. I 2013 kan vi fly til Moldova via Wien, Budapest, Bucharets, Riga, Munchen, Frankfurt, Istanbul i moderne fly, og flyplassen er oppgradert og helt moderne. Vi trenger ikke lenger visum, og kontrollen går raskt gjennom tollen. Det som er likt, er at vi fortsatt blir møtt av strålende blide soroptimister med blomster og velkomstskyss på alle kinn.

Veien fra flyplassen til sentrum av Chisinau er den samme, men nå er det mange nye bygninger, boligblokker, et kjempesvært, ultramoderne kjøpesenter og tett i tett med reklameboards langs veien. Til og med reklame for Boen parkett! Bilparken er veldig endret. I 2003 var det gamle skrabbebiler og små minibusser, mens nå kan man se mange, lekre nye biler, og da vi kom med vår gruppe i april i 2013, ble vi hentet av en helt ny buss, som satt TIMEkspresen helt i skyggen! I 2003 bodde vi privat hos en soroptimist, som var på seminar og overlot i all vennlighet blokkleiligheten sin til oss. Vi kom om kvelden og det var stupmørkt alle steder fordi det ikke var gatelys. Vi ble innelåst med gitter foran vinduene og alarmer på dørene, og det var komplett iskaldt. Vi kledde på oss alt tøy vi hadde, men alt man tok på var kaldt. Det var ikke lov å sette på varme i blokkene før 15.november. Utetemperatur hadde ingen betydning. Når vi skrudde på varmtvann på badet, gikk lyset.

Nå bor vi på hotell i Chisinau med alle fasiliteter. Tv, minibar, dusj, toalettpapir, air condition på rommet, og i Chisinau er det de lekreste restauranter med nydelig mat og veldig god vin - og for oss, vel å merke, er det fortsatt billig. Har du penger, kan du få alt i Chisinau, og dersom du bare besøker hovedstadens sentrum, kunne man vært i en hvilken som helst hovedstad i Europa. Men, det er fortsatt ikke gatelys annet enn midt sentrum. Fortauene og gatene er hullete og livsfarlige å gå på i mørket. Ja til og med i lyset, for da vi var der i 2013, var jeg så opptatt av ikke å falle i et hull på fortauet og vrikke benet, at jeg i stedet kolliderte med et skilt, som hadde en sylskarp kant, og kuttet meg over nesen slik at jeg måtte sy 3 sting på "emergency hospital". Da forsto jeg hvordan VIP personer har det, for en av soroptimistene i Chisinau klubben har en overordnet stilling, og jeg fikk gå rett forbi køen, og ble behandlet med en gang. Sykehuset kunne fremskaffe ett plaster, og da jeg kom tilbake dagen etter for å sjekke sømmen, hadde de ikke flere. Til slutt fant de et halvt plaster, og jeg fikk derfor antagelig med meg noen ekstra bakterier, som gjorde at jeg nå har vært syk i nesten 3 uker. (Jeg har nå sendt en kartong plaster til dem). Emergency hospitalet er for hele Chisinau, og helt forferdelig etter vår standard! Bare å ta heisen til 8. etasje krever sterk psyke! Kan ikke anbefales, men sømmen ble fin!

De fleste menneskene man møter på gaten i sentrum av Chisinau, ser i dag fantastiske ut, særlig unge jenter, som generelt er pene i utgangspunktet. De er nydelig sminket, har lekre klær, neglene er lange og kunstferdig lakkert og dekorert, og de går helt selvfølgelig rett i ryggen og raskt på skyhøye hæler. Alle! Vi ser ut med våre fornuftige sko, som vi kommer fra, ja, jeg vet ikke hvor... Men, dette er sentrum av hovedstaden Chisinau. Med en gang man forlater byen, er

bildet totalt annerledes. I landsbyene er vi 50 til 80 år tilbake i tid. Her ser man hest og kjerre, gamle damer med skaut, forklækjoler, golfjakker, sko med tykke sokker i trekkspill, og det er stort sett gamle mennesker og barn man ser. De små landsbyhusene er forbilder for moten som vi kaller shabby chick, men det er bare at disse ER shabby og ikke chick. De har som oftest knall grønne eller knall blå gjerder rundt en liten hagefleck, som, der hvor det bor folk, er utnyttet maksimalt med grønnsaker, frukttrær og, veldig viktig, drueranker. Noen høns, gjess, kaniner og et par geiter kan man ofte se gå løs, gjerne i veigrøfta utenfor hagen. Så godt som ingen hus i en landsby har innlagt vann. De heldigste har brønn i hagen, eller de må dele en brønn med resten av gaten. I tillegg er vannet i brønnen som regel sterkt forurenset. Derfor har vi hatt suksess med å rense brønner. Rent vann er noe av det viktigste man kan ha.

Elektrisitet eller gass er ikke vanlig i alle hus i landsbyene, men de fleste har tilgang til en av delene. Det er bare veldig dyrt. Ved er vanskelig å få tak i, fordi nesten all skog ble hugget under Stalin tiden, og er ikke vokst opp igjen. Det kan se idyllisk ut på vår, sommer og tidlig høst når alt er grønt og friskt, for det er vakkert i Moldova, men om vinteren er det ikke mye stas. Det er minst like kaldt i Moldova om vinteren som her, og mange fryser inderlig på den tiden.

I en landsby er mange hus forlatt og står med lemmer for vinduene. Det er veldig trist. Det er sant som det står i sangen, at "Det skal bo folk i husan". Menneskene er reist ut av landet for å forsøke å skaffe seg arbeid. De fleste er der ulovlig, og som vi vet er mange offer for grov menneskehandel.

I Moldova er det offisielt 4 millioner mennesker, men av dem er ca en million i utlandet. Det er de som er i arbeidsfør alder. De som skulle ha vært hjemme og bygget landet. De som er igjen, er barn og gamle mennesker. Det er veldig trist å se. Og det er farlig! Det vokser opp en hel generasjon barn og unge, som ikke har skikkelig kontakt med sine foreldre. De får ikke lære seg "life skills". De lærer ikke hvordan en normal familiesituasjon skal være. Grensesetting,

kjærlighet, normer. De lærer det ikke. De er ensomme, lei seg, lengter etter mor og far. Mange bor hos sine besteforeldre, noen bor rett og slett alene, noen bor bare med far, og det går som regel ikke bra, fordi far greier ikke omsorgen for barna alene, og det er et utbredt problem at han slukker sorgen med alkohol. Mange barn blir sendt på internatskoler. Abandoned children. Forlatte barn. Det er veldig trist.

På skolen, på vanlig skole og internatskoler, får man ikke riktige karakterer dersom man ikke bestikker læreren litt. I en klasse, kan man tydelig se hvem som har foreldre borte og hvem som ikke har. De med foreldre i utlandet har som oftest finere klær, dongeribukser og joggesko og, ikke minst, mobiltelefon. De som har mor eller far hjemme, har ikke råd til det, men de har kjærighet og omsorg i stedet. Begge grupper barn misunner hverandre, og det oppstår derfor mange konflikter.

Korrupsjon er et kjempestort problem i Moldova. Systemet er nærmest bygd opp rundt korrupsjon. Lærere vil ha ekstra penger for å gi gode karakterer, eller gjøre det slik at det er nødvendig for barna med ekstra undervisning. En av våre "elever" i prosjektet "Hopes and Dreams for Everyone", fikk ikke gode nok karakterer for å starte legestudiet fordi hun ikke hadde ekstra penger til læreren. Hun er veldig skoleflink, men det hjalp ikke. Blir man syk, må man betale legen, sykepleieren og alle man møter, ekstra penger eller gi en gave, ellers bryr de seg ikke om deg. Kjører man for fort og blir stoppet av politiet, må man betale. Dommere er blant de mest korrupte. Man kan komme seg ut av nesten hva som helst, bare man kan betale. Moldova er Europas fattigste land. Brutto nasjonalprodukt per hode i Norge er 317 688 kroner. I Moldova er det 20 100 kroner. I 1991 ble Moldova fri fra Sovjet unionen. Alle var super glade og veldig optimistiske.

Ved det første valget ble det valgt en ikke kommunistisk president og regjering, men det er ikke lett å bygge et demokrati, snu en ånd, et tankesett, et byråkrati, mistenksomhet, ufrihet. Det har vært mange valg etter 1991. De fleste har ikke gått riktig for seg. Det har vært kommunist styre flere ganger. Det har

vært opptøyer, og mange vanskeligheter. Men så, ved siste valget, trodde mange at nå, Nå skal alt bli så mye bedre. Man greide, med knappest mulig flertall, å danne en samarbeidsregjering, bestående av 4 partier, kaldt "Alliance of European Integration", og fikk valgt en populær statsminister, som heter Vlad Filat. Han kommer fra et parti som heter Liberal Demokratene, og flertallet av folket så med håp og tro mot EU. EU har brukt mange penger i Moldova, og ville i utgangspunktet gjerne knytte landet nærmere til seg. Det ligger strategisk til mellom øst og vest Europa. Men EU forlangte at Moldova måtte gjøre en kjempeinnsats for å bekjempe korrupsjonen, før EU i det hele ville gå i noen slags forhandlinger med Moldova. Tilsynelatende arbeidet man for å bekjempe korrupsjon, men så var det en hendelse 23. desember 2012, som veltet hele lasset.

En gruppe høytstående offentlige tjenestemenn inkludert Statsadvokaten, en dommer fra appell domstolen og flere forretningsmenn, dro på en ulovlig jakt i et naturreservat - Domneasca Forest. Det er uklart om det var Statsadvokaten eller en annen jeger, en dommeren fra Appelldomstolen, som ved et ulykkestilfelle skjøt og drepte en 34 år gammel forretningsmann, Sorin Paciu. Saken ble fullstendig dysset ned, og først oppdaget 6. januar av lederen for noe som heter Anti-korrupsjons senteret. Det faktum at saken ikke var rapportert til nasjonale myndigheter og gjort offentlig kjent, og at det ble begått brudd på prosedyreregler i undersøkelsen rundt dødsfallet på Sorin Paciu, førte til alvorlige diskusjoner rundt kvaliteten på Moldovas rettsvesen. Men i stedet for at det ble tatt vel imot, at statsminister Vlad Filat anmodet om at alle involverte øvrighetspersoner skulle fjernes fra sine jobber og si opp statsadvokaten, ble dette oppfattet som et angrep på partiet som hadde nominert Statsadvokaten til embete, det Demokratiske partiet.

Innad i regjeringene var det stor motsetning mellom det Demokratiske partiet og Liberal demokratene. Statsministeren mente at Statsadvokaten var under innflytelse av

Demokratene, og etter at Statsadvokaten virkelig ble oppsagt, startet Anti korrupsjons Senter (som var under innflytelse av Demokratene) en rekke undersøkelser rundt medlemmene av det Liberal demokratiske partiet, som alle hadde viktige posisjoner i Regjeringen.

Som svar på dette, sa Liberal Demokratene opp samarbeidsavtalen mellom "Alliance for European Integration. Demokratene svarte da med å lekke innholdet av telefonsamtaler mellom statsminister Filat og Skattedirektøren. Disse samtalene synliggjorde at de hadde vært utilbørlig innblanding av statsministeren i en skattesak og dermed var han innblandet i korrupsjon.

5.mars 2013 ble så statsministeren avsatt av parlamentet med 54 av 101 stemmer. Etter mange diskusjoner mellom fraksjonene i Parlamentet, foreslo presidenten den 10.april, han er bare en parafefigur, at parlamentet skulle gjeninnsette statsministeren. Det gikk ikke! Deretter ble det komplett kaos. Noen foreslo en endring av avstemmingssystemet i Parlamentet, som ble vedtatt med feil og juks ved stemmegivningen, og samtidig valgte man med det nettopp vedtatte nye systemet (også ved stemmejuks), å tilsette en ny Statsadvokat. Alt dette ble oppdaget av en organisasjon som heter 'Samarbeidsrådet for frie og rettferdige valg'. Disse laget så mye støy, at Speaker of Parlamentet (stortingspresidenten) måtte innrømme at Statsadvokaten ble valgt på feil grunnlag. Noen stemmer ble var blitt "lagt til", som ikke skulle vært der... Deretter (25.april) ble Speaker of Parliament, avskjediget. Nå har de ingen statsminister, ingen regjering som fungerer og det meste er på vent. EU har frosset all pengehjelp, til ting eventuelt ordner seg på en gjennomiktig måte, og det svir virkelig!

Man kan, som en konklusjon, bli nesten oppgitt og deprimert av å lære om alt dette, men en god ting er likevel, at dersom det hadde vært den gamle kommunist regjeringen, som kontrollerte alt, inklusiv pressen og organisasjoner som Samarbeidsrådet for frie og rettferdige valg, hadde dette aldri blitt oppdaget eller blitt kjent.